

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Sžo/56/2015
Identifikačné číslo spisu: 8013201132
Dátum vydania rozhodnutia: 01.03.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Zemková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:8013201132.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Zemkovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Nory Halmovej a JUDr. Petry Príbelskej, PhD. v právnej veci žalobcu: JUDr. Dušan Remeta, advokát so sídlom Masarykova 2, Prešov, IČO: 42 039 720 proti žalovanému: Centrum právnej pomoci so sídlom v Bratislave, Nám. slobody 12, Bratislava, IČO: 30 798 841, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia a postupu žalovaného č. 6524/2013, r. z.: 49086/2013 zo dňa 22. októbra 2013 konajúc o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 3S/97/2013 - 45 zo dňa 19. decembra 2014, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 3S/97/2013 - 45 zo dňa 19. decembra 2014 p o t v r d z u j e .

Žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

I.

Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Prešove žalobu zamietol podľa § 250j ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.") a účastníkom náhradu trov konania nepriznal. Preskúmaným rozhodnutím č. 6524/2013, r. z.: 49086/2013 zo dňa 22.10.2013 rozhodol žalovaný ako príslušný odvolací orgán v zmysle § 58 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (ďalej len „Správny poriadok") tak, že odvolanie žalobcu zamietol a rozhodnutie Centra právnej pomoci (ďalej len „žalovaný" alebo aj „centrum") zo dňa 13.09.2013, sp. zn. 6524/2013, ev. č.: 41610/2013 o priznaní náhrady trov právneho zastúpenia vo výške 301,97 € žalobcovi za zastupovanie účastníka konania: Miroslav Bodnár - M. B. L. (ďalej len oprávnená osoba) v právnej veci o zaplatenie 33.193,92 € s prísl. (ďalej len rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu), potvrdil.

Krajský súd poukázal v odôvodnení svojho rozhodnutia na ustanovenia § 30 O.s.p., § 149 ods. 2 účinného do 31.12.2009, § 30 ods. 1, § 149 ods. 2 účinného od 01.01.2010, § 25 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi účinného k 01.01.2010, § 25a

zákona č. 327/2005 Z. z. účinného od 01.01.2010, § 14a ods. 2 písm. a/, ods. 3, § 14b ods. 1, (ďalej len zákon č. 327/2005 Z. z.), § 14c vyhlášky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len vyhláška č. 655/2004 Z. z.) a v súvislosti s týmito ustanoveniami uviedol, že právna úprava platná a účinná do 31.12.2009 rozlišovala prípady ustanovenia advokáta súdom a určenie advokáta centrom. Podľa právnej úpravy účinnej do 31.12.2009 existovala tzv. „dvojkoľajnosť“ aj v procese priznávania trov právneho zastúpenia účastníka konania alebo oprávnenej osoby. Ak bol advokát za právneho zástupcu účastníka konania ustanovený rozhodnutím súdu a súd o odmene advokáta rozhodoval do 31.12.2009, pri stanovení výšky odmeny advokáta postupoval súd podľa § 149 ods. 2 O.s.p. v znení účinnom do 31.12.2009. Výška odmeny sa podľa tohto ustanovenia určovala podľa ustanovení osobitného predpisu a to vyhlášky č. 655/2004 Z. z. bez odkazu na konkrétnu časť, podľa ktorej bol súd oprávnený a povinný rozhodovať.

Zákonom č. 495/2009 Z. z. sa zmenil zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok a okrem iného došlo k novelizácii ustanovenia § 149 ods. 2 O.s.p..

Zákonodarca novelizáciou tohto ustanovenia s účinnosťou od 01.01.2010 vylúčil „dvojkoľajnosť“ v mechanizme odmeňovania advokátov z prostriedkov štátu, či už ustanovených súdom podľa § 30 O.s.p. alebo určených centrom podľa zákona č. 327/2005 Z. z.. O odmene takýchto advokátov má v zásade rozhodovať centrum, a to postupom podľa § 15 zákona č. 327/2005 Z. z. (s odkazom na § 14a a nasl. vyhlášky). Novelizáciou teda nedošlo len k zmene orgánu, ktorý je oprávnený a povinný rozhodovať o uplatnených nárokoch na trovy právneho zastúpenia ustanovených alebo určených advokátov, ale aj mechanizmu rozhodovania o uplatnených nárokoch (určovanie výšky odmeny podľa § 14a a nasl. vyhlášky) a vyplácania priznaných trov právneho zastúpenia. Nejedná sa o ustanovenie, ktoré centru dáva resp. súdu odoberá právomoc rozhodovať o trovách právneho zastúpenia ustanovených a určených advokátov hradených štátom (súdu však zostala právomoc rozhodovať o náhrade trov konania na základe úspechu účastníka konania v predmetnom konaní).

S ohľadom na absenciu intertemporálnych ustanovení v procesnej právnej úprave upravujúcej postup pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia hradených z prostriedkov štátu v znení účinnom od 1. januára 2010, ktoré by určovali režim odmeňovania súdom ustanovených advokátov pred 1. januárom 2010, bolo nutné vychádzať zo základných zásad procesného práva a to, že sa aplikuje procesnoprávna norma platná a účinná v čase rozhodovania. Teda uvedené procesné normy týkajúce sa rozhodovania o náhrade trov právneho zastúpenia platia rovnako, či už pre advokátov ustanovených pred 01.01.2010 alebo po tomto dátume. S ohľadom na vyššie uvedené, súdy stratili právomoc rozhodovať o náhrade trov právneho zastúpenia hradených z prostriedkov štátu práve dňom nadobudnutia účinnosti zákona č. 495/2009 Z. z.. Súdy od 01.01.2010 už nie sú oprávnené rozhodovať o náhrade trov právneho zastúpenia hradených z prostriedkov štátu a centrum je oprávnené a povinné rozhodovať o náhrade trov právneho zastúpenia hradených z prostriedkov štátu bez ohľadu na to, či bol advokát ustanovený pred 01.01.2010 alebo po dni nadobudnutia účinnosti zákona č. 495/2009 Z. z. Z týchto skutočností je zrejmé, že žalovaný na zistený skutkový stav správne aplikoval procesné normy platné a účinné v čase rozhodovania.

K námietke žalobcu, že na odmenu za poskytnuté právne služby sa mali použiť predpisy účinné v čase jeho ustanovenia, a že odmena mu nemala byť priznaná podľa tzv. zníženej tarify, nakoľko sa jedná o porušenie princípu zákazu retroaktivity, súd uvádza, že je nedôvodná.

Zákonom č. 495/2009 Z. z., ktorým bol novelizovaný § 149 ods. 2 O.s.p., nedochádza k negácii účinkov ustanovenia advokátov rozhodnutím súdu podľa § 30 O.s.p. v znení účinnom pred 01.01.2010. Vzťah medzi štátom a ustanoveným advokátom trvá. Ak si advokát uplatní nárok na odmenu, štát je povinný o tomto nároku rozhodnúť. Pri rozhodovaní o uplatnenom nároku advokáta sa však už postupuje na základe nového mechanizmu, ktorý neruší už platné rozhodnutia súdov o náhrade trov súdom ustanovených advokátov, ale zavádza nový režim priznávania a vyplácania odmien do budúcnosti. Odmena a náhrada trov právneho zastúpenia sa advokátovi priznáva podľa ustanovení vyhlášky platných a účinných v čase vykonania úkonu právnej služby. Rovnako však postupoval aj prvostupňový správny orgán (centrum), keď advokátovi priznal odmenu vo výške podľa § 14a a nasl. vyhlášky v znení

účinnom ku dňu vykonania prvého úkonu (s ohľadom na povahu odmeny za celé konanie). Centrum je správnym orgánom, ktorý vykonáva prenesený výkon štátnej správy, predovšetkým ako rozhodovaciu činnosť podľa zákona č. 327/2005 Z. z. za subsidiárneho použitia Správneho poriadku. Jedným zo znakov správneho orgánu je aj to, že môže konať iba to, čo mu zákon dovoľuje alebo prikazuje. Rozhodovanie o trovách právneho zastúpenia podľa Druhej hlavy Druhej časti vyhlášky by bolo nad rámec centru zverených právomocí okrem prípadov uvedených v § 24e zákona č. 327/2009 Z. z..

Námietka žalobcu, že žalovaný vydal rozhodnutie a postupoval v rozpore so zásadou legitímnych očakávaní, nakoľko rozhodol o jeho nároku na odmenu podľa ustanovení zákona, ktoré sa vzťahujú na odmeny advokátov ustanovených centrom, anie podľa predpisov účinných do 31.12.2009, je nedôvodná.

Nárok na odmenu advokáta, ktorý bol súdom ustanovený za právneho zástupcu účastníka konania vzniká dňom právoplatnosti rozhodnutia o ustanovení (resp. dňom vykonania prvého úkonu právnej služby po dni právoplatnosti). K tomuto okamihu nie je možné určiť, či bude k náhrade trov konania zaviazaná protistrana súdom na základe (ne)úspechu v konaní, alebo či o náhrade trov právneho zastúpenia bude rozhodovať centrum. Jedná sa nepochybne o nárok procesný, pretože vyplýva z procesných noriem a je nutné si ho po ukončení zastupovania účastníka konania vyčísliť a uplatniť na orgáne, ktorý je oprávnený o tomto nároku rozhodovať (teda primárne na súde, ktorý je oprávnený rozhodovať o náhrade trov konania protistranou podľa druhej hlavy druhej časti vyhlášky). Ak súd náhradu trov konania oprávnenej osobe neprizná, advokát si môže subsidiárne uplatniť nárok na náhradu trov konania vyčíslením u centra a centrum je potom povinné o tomto nároku rozhodnúť v súlade s ustanoveniami Tretej hlavy Druhej časti vyhlášky. Nárok na odmenu nie je možné považovať za pohľadávku, pretože výška odmeny a náhrad je známa až po právoplatnom rozhodnutí o priznaní náhrady trov právneho zastúpenia orgánu oprávneného a povinného o tomto nároku rozhodovať. Výška advokátom uplatneného nároku na odmenu a náhrady a orgánom priznanej odmeny a náhrady sa samozrejme nemusí vždy zhodovať. Je dôležité rozlišovať nárok advokáta na odmenu v zmysle procesnoprávných noriem a právo na odmenu podľa hmotnoprávných noriem. Nárok advokáta na náhradu trov právneho zastúpenia, ktorý nemá hmotnoprávny základ vzniká dňom právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bol advokát ustanovený, resp. dňom vykonania prvého úkonu právnej služby za splnenia zákonom stanovených podmienok. Tento nárok si advokát musí uplatniť na orgáne, ktorý je o ňom oprávnený rozhodovať. Až konštitutívnym rozhodnutím tohto orgánu vzniká advokátovi právo, ktoré má hmotnoprávny základ a stáva sa vymožitelným. Opačným výkladom by nastala absurdná situácia, kedy by samotné vyúčtovanie advokáta malo konštitutívne účinky a advokát by bol oprávnený vymáhať od štátu čiastku, ktorú si sám určil.

V zmysle procesných noriem platných a účinných v dobe rozhodovania centra, mohol krajský súd rozhodnúť o náhrade trov konania účastníkovi konania protistranou (na základe úspešnosti v konaní) a v takom prípade by trovy právneho zastúpenia nehradil štát, ale účastník konania, ktorému bol advokát ustanovený, a ktorému bola rozhodnutím priznaná náhrada trov konania protistranou. Advokát by mal v takom prípade nárok na náhradu trov právneho zastúpenia vo výške určenej podľa druhej hlavy druhej časti vyhlášky, a to s ohľadom na pomer úspechu v konaní. Avšak v prípade, že súd neprizná zastupovanému účastníkovi konania náhradu trov, nasleduje postup podľa § 15 ods. 2 zákona č. 327/2005 Z. z..

K námietke žalobcu, že ustanovenie § 24c zákona č. 327/2005 Z. z. je diskriminačný voči advokátom, ktorí zastupovali neúspešných účastníkov konania napriek tomu, že si náhradu trov konania aj svoju odmenu riadne uplatnili, ale súd o nej nerozhodol, krajský súd poukazuje, že na základe § 24e zákona č. 327/2005 Z. z. sa rozšírila právomoc centra rozhodovať o trovách konania a trovách právneho zastúpenia advokátov ustanovených súdom pred 01.01.2010 v zmysle druhej hlavy druhej časti vyhlášky. Jedná sa o ustanovenia § 9 až § 14 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., podľa ktorých však centrum nemôže postupovať svojvoľne, ale zákonodarca stanovil pre rozhodovanie podľa uvedeného paragrafu presné mantinely.

Z ustanovenia § 24e ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. je zrejme, že centrum môže rozhodovať o náhrade trov právneho zastúpenia advokáta podľa druhej hlavy druhej časti vyhlášky č. 655/2004 Z. z. za splnenia týchto zákonom stanovených podmienok:

účastníkovi konania vznikol nárok na náhradu trov konania a

súd nerozhodol o náhrade trov právneho zastúpenia advokáta ustanoveného súdom do 31.12.2009 a advokáta odkázal na centrum

alebo nerozhodoval o tom vôbec napriek tomu, že advokát si riadne a včas uplatnil nárok na náhradu trov právneho zastúpenia v predmetnom konaní pred súdom.

Teda len za kumulatívneho splnenia vyššie uvedených podmienok je centrum oprávnené rozhodovať o náhrade trov právneho zastúpenia súdom ustanoveného advokáta podľa druhej hlavy druhej časti vyhlášky č. 655/2004 Z. z.. Vyššie uvedené len potvrdzuje, že centrum je oprávnené a povinné pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia advokáta postupovať (okrem výnimky uvedenej v § 24e) len podľa tretej hlavy druhej časti vyhlášky.

Ustanovenie § 24e zákona č. 327/2005 Z. z. sa použije iba v prípade, že zastupovaný účastník bol v konaní úspešný, teda vznikol mu aj nárok na náhradu trov konania, ak si tento nárok riadne a včas uplatnil a súd doposiaľ nerozhodol o náhrade trov právneho zastúpenia. Z administratívneho spisu (z listinných dôkazov predložených žalobcom) však nevyplýva, že zákonom stanovené podmienky § 24e zákona č. 327/2005 Z. z. boli žalobcom kumulatívne splnené (jeho uplatnenie nároku na náhradu trov právneho zastúpenia v predmetnom konaní pred súdom).

II.

Vo včas podanom odvolaní sa žalobca domáhal, aby odvolací súd rozsudok prvostupňového súdu zmenil tak, že sa žalobe v celom rozsahu vyhovie a zruší napadnuté rozhodnutie žalovaného v spojení s rozhodnutím orgánu prvého stupňa a prizná mu náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania spočívajúcich v zaplatených súdnych poplatkoch. Je toho názoru, že napadnuté rozhodnutie prvostupňového správneho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Poukázal na ustanovenia § 30, § 140 ods. 2, § 149 ods. 2 O.s.p. účinného do 31.12.2009, § 24e ods. 1 - 3 zákona č. 327/2005 Z. z. a uviedol, že právne posúdenie veci prvostupňovým súdom, nekriticky preberajúc argumentáciu žalovaného, je podľa právneho názoru žalobcu ústavne nekonformným výkladom príslušných ustanovení O.s.p., zák. č. 327/2005 Z. z. a vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Takýmto výkladom dochádza k porušeniu viacerých ústavných práv, najmä pokiaľ ide o právo na spravodlivý proces a právo na súdnu a inú právnu ochranu a v neposlednom rade nezákonný zásah do vlastníckeho práva žalobcu. Okrem toho dochádza prostredníctvom takéhoto výkladu k porušeniu ústavne chránených princípov spojených s uplatňovaním pravidiel o retroaktivite, a to čl. 1 ods. 1 Ústavy SR (právna istota), čl. 12 ods. 2 Ústavy SR (rovnosť), čl. 20 ods. 1 Ústavy SR (základné právo na vlastníctvo), čl. 46 ods. 1 Ústavy SR (základné právo na súdnu a inú právnu ochranu, ktorého súčasťou je aj princíp, podľa ktorého na právny vzťah možno aplikovať iba právnu normu, ktorá sa naň vzťahuje). Z právneho posúdenia veci prvostupňovým súdom, podľa ktorého je rozhodnutie žalovaného (podľa právneho stavu účinného od 01.01.2010) žalobcovej odmene (na ktorú mu vznikol nárok podľa právneho stavu účinného do 31.12.2009) v súlade so zákonom, vyplýva, že prvostupňový súd považuje uplatnenie tzv. pravej retroaktivity zo strany žalovaného za zákonné. Z rozhodovacej praxe Ústavného súdu SR pritom vyplýva, že tzv. pravá retroaktivita za daných okolností neprichádza do úvahy. Legitímna je nanajvýš tzv. nepravá retroaktivita, v zmysle ktorej, ak v danom prípade vznikol nárok na odmenu ako súdom ustanovenému advokátovi podľa predpisov účinných v čase právoplatnosti ustanovovacieho rozhodnutia súdu, možno o odmene žalobcu rozhodnúť podľa neskôr platných právnych predpisov iba vtedy, ak je to potrebné na dosiahnutie dostatočne významných cieľov verejnej moci.

Z uvedeného vyplýva, že použitie tzv. pravej retroaktivity prvostupňovým súdom v danej veci neprichádza do úvahy, pričom na mieste za súčasného právneho stavu nie je ani použitie tzv. nepravéj retroaktivity, nakoľko pre jej legitímnosť chýba v právnej úprave „dostatočne významný cieľ verejnej moci“, ktorý by stál oproti princípu ochrany nadobudnutých práv (legitímnej nádeje) advokáta a prevyšoval ho. Z uvedeného je ďalej zrejme, že ak niet príslušných prechodných ustanovení v novelách

meniacich právne predpisy o odmeňovaní advokátov, ktoré by riešili ich vplyv na nárok advokáta na odmenu a niet ani dostatočne významného cieľa verejnej moci, treba vychádzať z toho, že podmienky vzniku tohto nároku a jeho výška sa riadia predpisom účinným v čase, keď advokáta ustanovil súd, bez ohľadu na to, že neskôr (do rozhodovania o odmene advokáta) bol tento predpis zmenený. Z tohto dôvodu neobstojí ani argumentácia prvostupňového súdu a žalovaného o tom, že z pravidla o rozhodovaní žalovaného o odmene advokáta výlučne podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. neprichádza v danom prípade do úvahy ani výnimka z tohto pravidla v podobe § 24e zák. č. 327/2005 Z. z., nakoľko pre aplikáciu tohto ustanovenia nie sú v tomto prípade splnené zákonné podmienky.

Zo znenia § 24e zákona č. 327/2005 Z. z. vyplýva, že ak účastníkovi konania vznikol nárok na náhradu trov konania a súd nerozhodol o priznaní odmeny advokátovi vôbec alebo advokáta s jeho nárokom na priznanie odmeny odkázal na Centrum právnej pomoci, napriek tomu, že si advokát nárok na odmenu riadne a včas uplatnil, odmenu má advokátovi priznať Centrum právnej pomoci podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z.. V prípade, ak sú uvedené podmienky splnené, avšak účastníkovi konania nevznikol nárok na náhradu trov konania, ide o situáciu výslovne ustanovením § 24e zák. č. 327/2005 Z. z. neupravenú, tzn. situáciu, keď neexistuje prechodné ustanovenie, ktoré rieši daný prípad. S ohľadom na to má Centrum právnej pomoci aj v týchto prípadoch postupovať rovnako, vychádzajúc z toho, že inak postupovať nemožno, keďže nárok na odmenu advokátovi, ktorý je hmotnoprávnej povahy, sa riadi právnym stavom v čase jeho ustanovenia za zástupcu účastníka konania. Napokon uvedené už výslovným spôsobom potvrdila aj judikatúra, v zmysle ktorej ustanovenia druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. sa vzťahujú iba na prípady, keď advokáta určilo Centrum právnej pomoci a nevzťahujú sa na prípady, keď advokáta ustanovil súd. Pokiaľ advokáta ustanovil na zastupovanie účastníka súd podľa § 30 O.s.p., odmena za zastupovanie sa určuje výlučne podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z..

Zamietnutím žaloby s poukazom najmä na tvrdenia žalovaného došlo k tomu, že nezákonným rozhodnutím a postupom žalovaného a správneho orgánu prvého stupňa vznikla situácia, že v čase určenia žalobcu ako zástupcu z radov advokátov žalobcovi (Z. C.) na základe rozhodnutia súdu si za danej právnej úpravy začal hájiť práva svojho klienta s dôverou v to, že odmena bude určená podľa právnej úpravy účinnej v čase ustanovenia žalobcu súdom, avšak z rozhodnutia žalovaného a správneho orgánu prvého stupňa žalobca zistil, že odmena bola určená podľa ustanovenia právneho predpisu, ktoré v čase určenia žalobcu ako právneho zástupcu súdom ešte súčasťou právneho poriadku, nebolo.

Poukazuje, že samotné nezákonné rozhodnutie a postup žalovaného a správneho orgánu prvého stupňa má svoj pôvod v dvoch nezáväzných stanoviskách Ministerstva spravodlivosti SR č. 17475/2010-110 zo dňa 24.05.2010 a č. 15014/2011-110 zo dňa 21.11.2011, ktorými Ministerstvo spravodlivosti SR odporučilo Centru právnej pomoci rozhodovať o priznaní odmeny advokátom podľa právneho predpisu účinného v čase rozhodovania o odmene, tzn. podľa § 15 zák. č. 327/2005 Z. z. odkazujúceho na tretiu hlavu druhej časti vyhlášky č. 655/2004 Z. z. s odvolaním, že pri absencii zodpovedajúceho prechodného ustanovenia zákona nemôže Centrum právnej pomoci postupovať inak, ako podľa § 15 zák. č. 327/2005 Z. z..

V závere odvolania poukázal žalobca na to, že právna úprava, ktorá zaviedla rozličný prístup k obsahovo zhodne poskytnutej právnej pomoci advokátmi v rozličnom čase z hľadiska odmeny, nepochybne zasahuje do nadobudnutých práv advokátov. Práve v dôsledku týchto skutočností je táto právna úprava (najmä § 30 O.s.p., § 149 ods. 2 O.s.p., § 372t O.s.p., § 15 zák. č. 327/2005 Z. z. a § 14a a nasl. vyhlášky č. 655/2004 Z. z.) v súčasnosti predmetom (zatiaľ neskončeného) konania o jej súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 2, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2, čl. 48 ods. 2, čl. 141 ods. 2, čl. 142 ods. 1 Ústavy SR pred Ústavným súdom SR pod č. k. Rvp 14625/2013, v ktorom je navrhovateľom Najvyšší súd SR.

III.

Žalovaný vo svojom vyjadrení doručenom Krajskému súdu v Prešove dňa 09.03.2015 uviedol, že sa ku všetkým argumentom žalobcu podrobne vyjadril v podaní označenom ako „Vyjadrenie k žalobe“ zo dňa

24.04.2014. Krajský súd v Prešove rozhodol vo veci rozsudkom sp. zn. 3S/97/2013 zo dňa 19.12.2014, ktorým žalobu zamietol a súčasne náhradu trov konania účastníkom nepriznal. Žalovaný sa v plnom rozsahu stotožnil s právnymi názormi Krajského súdu v Prešove uvedenými v jeho rozhodnutí. S odvolacími dôvodmi žalobcu žalovaný nesúhlasí, argumentáciu a interpretáciu dotknutých právnych predpisov podanú žalobcom považuje za účelovú a opomínajúcu vzájomné súvislosti, ktoré už boli zdôraznené vo vyjadrení žalovaného k žalobe zo dňa 24.04.2014 a ktoré tiež správne interpretoval Krajský súd v Prešove v napadnutom rozhodnutí.

IV.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v rozsahu a v medziach podaného odvolania (§ 246c ods. 1 veta prvá O.s.p. a § 212 ods. 1 O.s.p.), odvolanie prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 250ja ods. 2 O.s.p., keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a 3 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p. a § 211 ods. 2 O.s.p.).

Podľa § 244 ods. 1, 2 a 3 O.s.p. v správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy. V správnom súdnictve preskúmajú sudy zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov štátnej správy, orgánov územnej samosprávy, ako aj orgánov záujmovej samosprávy a ďalších právnických osôb, ako aj fyzických osôb, pokiaľ im zákon zveruje rozhodovanie o právach a povinnostiach fyzických a právnických osôb v oblasti verejnej správy. Rozhodnutiami správnych orgánov sa rozumejú rozhodnutia vydané nimi v správnom konaní, ako aj ďalšie rozhodnutia, ktoré zakladajú, menia alebo zrušujú oprávnenia a povinnosti fyzických alebo právnických osôb alebo ktorými môžu byť práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb priamo dotknuté. Postupom správneho orgánu sa rozumie aj jeho nečinnosť.

Podľa § 247 ods. 1 a 2 O.s.p. podľa ustanovení tejto hlavy sa postupuje v prípadoch, v ktorých fyzická alebo právnická osoba tvrdí, že bola na svojich právach ukrátená rozhodnutím a postupom správneho orgánu, a žiada, aby súd preskúmal zákonnosť tohto rozhodnutia a postupu. Pri rozhodnutí správneho orgánu vydaného v správnom konaní je predpokladom postupu podľa tejto hlavy, aby išlo o rozhodnutie, ktoré po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov, ktoré sa preň pripúšťajú, nadobudlo právoplatnosť.

Na vady konania pred správnym orgánom sa prihliada len ak vzniknuté vady mohli mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia (250i ods. 3 O.s.p.).

Podľa § 219 ods. 1 O.s.p. odvolací súd rozhodnutie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

Podľa § 219 ods. 2 O.s.p., ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Podľa § 246c ods. 1 O.s.p., pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona. Opravný prostriedok je prípustný, len ak je to ustanovené v tejto časti. Proti rozhodnutiu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky opravný prostriedok nie je prípustný.

Podľa § 250i ods. 1 O.s.p. pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia je pre súd rozhodujúci skutkový stav, ktorý tu bol v čase vydania napadnutého rozhodnutia. Súd môže vykonať dôkazy nevyhnutné na preskúmanie napadnutého rozhodnutia.

Podľa § 30 O.s.p. účinného do 31.12.2009, účastníkovi u ktorého sú predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov, ustanoví sudca alebo poverený zamestnanec súdu na jeho žiadosť zástupcu z radov advokátov, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov. O tejto možnosti súd účastníka poučí.

Podľa § 30 ods. 1 O.s.p. účinného od 01.01.2010, účastníkovi u ktorého sú predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov, ustanoví sudca alebo poverený zamestnanec súdu na jeho žiadosť za zástupcu Centrum právnej pomoci alebo advokáta zapísaného do zoznamu podľa osobitného predpisu, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov. O tejto možnosti súd účastníka poučí.

Podľa § 149 ods. 2 O.s.p. účinného do 31.12.2009, ak ustanovený advokát zastupoval účastníka, ktorému bola prisúdená náhrada trov konania je ten, ktorému bola uložená náhrada týchto trov povinný zaplatiť štátu náhradu hotových výdavkov advokáta a odmenu za zastupovanie. Výška tejto odmeny sa určí podľa ustanovení osobitného predpisu.

Podľa § 149 ods. 2 O.s.p. účinného od 01.01.2010, ak bol účastníkovi súdom ustanovený zástupca alebo ak ide o zastupovanie na základe rozhodnutia Centra právnej pomoci, pri náhrade trov konania sa postupuje podľa osobitného predpisu 15/.

Podľa § 25 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi, v znení účinnom k 01.01.2010, na konanie podľa tohto zákona sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25a (prechodné ustanovenie k úpravám účinným od 1. januára 2010) zákona č. 327/2005 Z. z., na konania o nároku na poskytnutie právnej pomoci začaté pred 1. januárom 2010 a právoplatne neukončené do 31. decembra 2009 sa použijú ustanovenia účinné od 1. januára 2010.

Podľa § 14a ods. 2 písm. a/ vyhlášky č. 655/2004 Z. z. účinnej k 01.06.2009 (ďalej len vyhláška č. 655/2004 Z. z.), odmena je vo veciach upravených Občianskym zákonníkom 200,- €.

Podľa § 14a ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. rovnaká odmena ako v odseku 2 patrí advokátovi za zastupovanie v odvolacom konaní a dovolacom konaní.

Podľa § 14b ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. ak je predmetom odvolania alebo dovolania len rozhodnutie o náhrade trov konania, o určení lehoty na plnenie, o predbežnej vykonateľnosti, o príslušenstve pohľadávky alebo rozhodnutie procesnej povahy, odmena je 50,- €.

Podľa § 14c vyhlášky č. 655/2004 Z. z. ustanovenia § 14a a 14b sa nepoužijú, ak náhradu trov advokátovi priznáva súd ako zástupcovi určenému Centrom právnej pomoci.

Z administratívneho spisu súd zistil, že uznesením Okresného súdu Prešov č. k. 18Cb/I84/2004-100 zo dňa 16.12.2009 súd ustanovil oprávnenej osobe, žalobcu ako advokáta na ochranu jej práv a záujmov v konaní v právnej veci o zaplatenie 33.193,92 € s prísl.. Poskytovanie právnych služieb oprávnenej osobe skončilo uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 2Cob/I/2011-133 zo dňa 10.06.2011, ktorým súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa. Okresný súd Prešov uznesením č. k. 18Cb/I84/2004-138 zo dňa 11.04.2013, právoplatným dňa 22.05.2013, zastavil konanie vo veci priznania odmeny ustanoveného právneho zástupcu (žalobcu) a vec postúpil prvostupňovému správnomu orgánu. Dňa 06.08.2013 bolo prvostupňovému správnomu orgánu doručené vyúčtovanie žalobcu, ktorým si uplatnil voči nemu nárok na náhradu trov právneho zastúpenia v celkovej výške 2.886,32 €. Náhrada trov právneho zastúpenia podľa žalobcu pozostáva z:

-prevzatie a príprava zastúpenia dňa 03.02.2010 492,93 €

-ďalšia porada s klientom zo dňa 03.05.2010 492,93 €

-pojednávane dňa 04.05.2010 492,93 €

- pojednávane dňa 28.09.2010 492,93 €
- ďalšia porada s klientom zo dňa 03.11.2010 492,93 €
- vyjadrenie k odvolaniu žalovanej zo dňa 23.12.2010 - 1/2 úkonu 246,47 €
- účasť na pojednávaní dňa 28.10.2010 - 1/4 úkonu 123,23 €
- režijný paušál podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (7x7,21 €) 50,47 €
- náhrada hotových výdavkov podľa § 15 písm. a/ 1,50 €

Spolu: 2.886,32 €.

Prvostupňový správny orgán rozhodnutím zo dňa 13.09.2013 sp. zn. 6524/2013, ev. č. 41610/2013, priznal žalobcovi trovy v celkovej výške 301,97 €. Pri výpočte odmeny za právne zastupovanie postupoval podľa § 14a a nasl. (tretia hlava, druhá časť) vyhlášky v znení účinnom ku dňu uskutočnenia prvého úkonu právnej služby v danej veci, s ohľadom na základné zásady hmotného práva.

Proti rozhodnutiu prvostupňového správneho orgánu podal žalobca včas odvolanie v ktorom namietal, že rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu nie je v súlade so zákonom. Žalovaný preskúmal napadnuté rozhodnutie, odvolanie, celý spisový materiál, postup prvostupňového správneho orgánu a zistil, že rozhodnutie a postup prvostupňového správneho orgánu je v súlade so zákonom č. 327/2005 Z. z. a Správnym poriadkom, preto podľa § 59 ods. 2 Správneho poriadku rozhodnutím č. 6524/2013, r. z.: 49086/2013 zo dňa 22.10.2013 odvolanie žalobcu zamietol a rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu v celom rozsahu potvrdil.

V.

Odvolací súd v danej veci rozhodoval odvolaní proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 3S/97/2013-45 zo dňa 19.12.2014, ktorým súd žalobu zamietol podľa § 250j ods. 1 O.s.p. účastníkom náhradu trov konania nepriznal. Predmetom súdneho prieskumu bolo rozhodnutie č. 6524/2013, r. z.: 49086/2013 zo dňa 22.10.2013.

Po vyhodnotení závažnosti odvolacích dôvodov vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu a vo vzťahu k obsahu súdneho a pripojeného administratívneho spisu Najvyšší súd s prihliadnutím na § 219 ods. 2 O.s.p. konštatuje, že nezistil dôvod na to, aby sa odchýlil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné právne východiská pre vyslovenie výroku napadnutého rozsudku. Preto sa s ním stotožňuje v celom rozsahu a uvádza, že z administratívneho spisu mal odvolací súd preukázané, že Okresný súd Prešov uznesením zo dňa 16.12.2009 ustanovil oprávnenej osobe žalobcu ako advokáta, na ochranu jej práv a záujmov v konaní v právnej veci o zaplatenie 33.193,92 € s prísl.. Právne služby poskytnuté oprávnenej osobe spočívali v príprave a prevzatí zastúpenia dňa 03.02.2010, ďalšej porade s klientom dňa 03.05.2010, účasti na pojednávaní dňa 04.05.2010, účasti na pojednávaní dňa 28.09.2010, účasti na pojednávaní dňa 28.10.2010, ďalšej porady s klientom dňa 03.11.2010 a vyjadrenia k odvolaniu žalovanej zo dňa 23.12.2010. Poskytovanie právnych služieb oprávnenej osobe skončilo rozhodnutím Krajského súdu v Prešove zo dňa 10.06.2011, ktorým súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa.

Okresný súd Prešov uznesením zo dňa 11.04.2013 právoplatným dňa 22.05.2013, zastavil konanie vo veci priznania odmeny pre žalobcu ako právneho zástupcu a vec postúpil centru.

Dňa 06.08.2013 bolo centru doručené vyúčtovanie žalobcu, ktorým si ako advokát uplatnil voči centru nárok na náhradu trov právneho zastúpenia v celkovej výške 2.886,32 €, ktoré špecifikoval. Prvostupňový správny orgán konštatoval vo svojom rozhodnutí, že žalobca vyčíslil náhradu trov právneho zastúpenia nesprávne, pretože postupoval podľa nesprávnych ustanovení vyhlášky. Paušálnu odmenu advokáta za zastupovanie osoby v materiálnej núdzi vyplácanú Centrom právnej pomoci upravujú ustanovenia § 14a až § 14c vyhlášky o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení platnom po 01.06.2009. Hotové výdavky a náhradu za stratu času upravujú

ustanovenia § 15 až § 17 citovanej vyhlášky.

Z doložených dokladov je zrejmé, že žalobca ako advokát vo veci vykonal prvý úkon dňa 03.02.2010 (prevzatie a príprava zastúpenia v deň nadobudnutia právoplatnosti uznesenia, ktorým bol advokát ustanovený). Žalobca ako advokát preukázateľne vykonal sedem úkonov právnej služby a to v roku 2010. Ustanovenie § 14 vyhlášky upravuje úkony právnej služby a určuje, aká odmena (resp. aký násobok) tarifnej odmeny určenej podľa § 9 a nasl. Vyhlášky patrí advokátovi za vykonaný úkon, keď sa odmena vypočítava podľa ustanovení § 9a nasl. vyhlášky. Násobenie sa však netýka náhrad podľa § 16 ods. 3 vyhlášky pretože paušálna náhrada je ustanovená za úkon bez ohľadu na to, ako dlho uvedený úkon trval a bez ohľadu na to, o aký úkon právnej služby ide. S ohľadom na uvedené ustanovenia priznal žalobcovi náhradu trov právneho zastúpenia, a to odmenu podľa § 14a ods. 2 písm. a/ vyhlášky v sume 200,- €, odmenu podľa § 14b ods. 1 v sume 50,- €, režírný paušál podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (7x 7,21 €) 50,47 € a náhradu hotových výdavkov podľa § 15 písm. a/ vyhlášky v sume 1,50 €. Spolu trovy právneho zastúpenia vo výške 301,97 €.

V podanom odvolaní žalobca namietal nesprávne právne posúdenie veci, aplikáciu pravej či nepravej retroaktivity a aplikáciu právnych predpisov na daný prípad.

Najvyšší súd poukazuje na skutočnosť, že Centrum rozhoduje o odmene advokáta ustanoveného súdom až po 01.01.2010, kedy súdy stratili právomoc rozhodovať o odmene advokáta ustanoveného súdom, a táto právomoc prešla na centrum, ktoré rozhoduje podľa tretej hlavy druhej časti vyhlášky. Od 01.01.2010 nadobudol účinnosť zákon č. 495/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. (O.s.p.) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon č. 495/2009 Z. z.), medzi ktoré sa radí aj zákon č. 327/2005 Z. z. Táto novela priniesla významný posun v procese ustanovovania a následne aj odmeňovania advokátov poskytujúcich bezplatnú právnu pomoc osobám v materiálnej núdzi.

Dôsledkom predmetnej novely malo byť aj odstránenie tzv. dvojkoľajnosti v procese priznávania odmeny advokátom za právne zastupovanie oprávnenej osoby alebo účastníka konania. Zmena sa dotkla advokátov ustanovených súdom do 31.12.2009, o odmene ktorých súd nerozhodol do 31.12.2009.

Podľa § 149 ods. 2 O.s.p. v znení zákona č. 495/2009 Z. z., ak bol účastníkovi súdom ustanovený zástupca alebo ak ide o zastupovanie na základe rozhodnutia centra právnej pomoci, pri náhrade trov konania sa postupuje podľa osobitného predpisu.

Osobitným predpisom je zákon č. 327/2005 Z. z. a to konkrétne § 15, ktorý pojednáva o návratnosti vynaložených finančných prostriedkov. V zákone č. 327/2005 Z. z. absentujú prechodné ustanovenia týkajúce sa iných vzťahov ako vzťahov konania o nároku na poskytnutie právnej pomoci.

Základnou otázkou je kto a podľa akých ustanovení je oprávnený rozhodovať o odmene za právne zastupovanie advokáta ustanoveného súdom do 31.12.2009, o ktorého trovách súd nerozhodol do 31.12.2009. Žalobca v žalobe nesúhlasí s priznaním nižšej odmeny, keďže podľa jeho názoru by dané rozhodnutie bolo v neprospech žalobcu ako účastníka konania a išlo by tak o retroaktivitu negatívne zasahujúcu do výšky odmeny za poskytnutú právu pomoc.

K definujúcim znakom právneho štátu patrí aj zákaz retroaktivity právnych noriem, ktorý je významnou demokratickou zárukou ochrany práv a právnej istoty (PL ÚS 16/95). Nie každá retroaktivita je však nezlučiteľná s princípmi, na ktorých je budovaný právny štát. V teórii a praxi sa rozlišuje tzv. pravá a nepravá spätná účinnosť (retroaktivita) právnych predpisov. Význam tohto rozlišovania je založený na skutočnosti, že pokiaľ sa pravá retroaktivita v zásade odmieta ako nezlučiteľná s obsahom princípu štátu, nepravá retroaktivita sa akceptuje ako prípustný nástroj na dosiahnutie ustanovených a dostatočne významných cieľov verejnej moci. Pri pravej retroaktivite zákonodarca v novom právnom predpise neuzná práva alebo povinnosti založené právnymi skutočnosťami, ktoré sa ako právne skutočnosti uznávali na základe skoršieho (predchádzajúceho) právneho predpisu. O pravú retroaktivitu ide napríklad vtedy, keď neskorší právny predpis so spätnou účinnosťou (s dopadom do minulosti) upravuje vzťahy,

ktoré vznikli v minulosti. V dôsledku tohto nastáva stav, v rámci ktorého účinnosť neskoršieho právneho predpisu nastáva skôr ak jeho platnosť (skôr, než začal existovať). Pri nepravnej retroaktívite zákonodarca uznáva právne skutočnosti, na základe ktorých podľa predchádzajúcej právnej normy došlo k vzniku určitých právnych vzťahov. O nepravú retroaktívitu môže ísť napriek tomu, že zákonodarca novým právnym predpisom zároveň s účinnosťou do budúcnosti prinesie určité zmeny aj tých práv (alebo povinností), ktoré vznikli za platnosti skoršieho zákona. Nepravá retroaktívita teda nebráni zákonodarcovi novou právnou úpravou vstúpiť aj do tých právnych vzťahov, ktoré vznikli na základe skôr prijatej právnej normy a meniť ich režim. Za prípustné sa považuje, pokiaľ nová právna úprava (uznávajúc práva a povinnosti nadobudnuté podľa skoršieho právneho predpisu) zavádza do budúcnosti nový režim a mechanizmus (procedúru) uplatnenia týchto práv alebo pokiaľ právom nadobudnutým za skoršej právnej úpravy priznáva odo dňa účinnosti neskoršej právnej úpravy nový obsah. V konečnom dôsledku nepôsobí nepravá retroaktívita do minulosti. Akceptuje stav, ktorý nastal za skôr platnej a účinnej právnej úpravy, tento stav ale rieši až v čase účinnosti novej právnej úpravy.

Podľa názoru žalobcu mal o odmene právneho zastúpenia rozhodovať súd, pretože právne zastupovanie sa začalo dňom vydania rozhodnutia o ustanovení advokáta, tj. dňom 16.12.2009. Najvyšší súd nesúhlasí s touto odvolacou námietkou žalobcu. Podstatnou skutočnosťou je v tomto prípade to, že predmetné uznesenie o ustanovení žalobcu za zástupcu nadobudlo právoplatnosť dňa 03.02.2010 (po 01.01.2010). Žalobca až po 01.01.2010 vykonal úkony právnej služby - príprava prevzatia zastúpenia - 03.02.2010 atď.

Žalobca bol teda právoplatne ustanovený za právneho zástupcu účastníka konania až dňom právoplatnosti predmetného uznesenia (03.02.2010) a týmto dňom mu vznikla povinnosť zastupovať účastníka konania. Procesno-právna úprava platná a účinná od 01.01.2010 by sa však na žalobcu vzťahovala aj v prípade ustanovenia za zástupcu pred 01.01.2010. Súd zhodne s argumentáciou žalovaného poukazuje na právnu úpravu platnú a účinnú do 31.12.2010, ktorá v súvislosti s priznávaním trov právneho zastúpenia upravovala postup, podľa ktorého súd pri stanovení výšky odmeny advokáta postupoval podľa § 149 ods. 2 O.s.p. v znení účinnom do 31.12.2009 v prípade, ak rozhodoval o odmene advokáta do 31.12.2009.

Výška odmeny sa podľa citovaného ustanovenia § 149 ods. 2 O.s.p. v znení účinnom do 31.12.2009 určovala podľa ustanovení podľa osobitného predpisu, pritom v poznámke 15 pri tomto ustanovení O.s.p. je uvedený odkaz na Vyhlášku č. 655/2004 Z. z. bez určenia konkrétnej časti, podľa ktorej bol súd oprávnený, resp. povinný rozhodovať.

Zákonom č. 495/2009 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. (O.s.p.) došlo okrem iného k novelizácii citovaného § 149 ods. 2 O.s.p., v zmysle ktorého, ak bol účastníkom súdom ustanovený zástupca, alebo ak ide o zastupovanie na základe rozhodnutia centra právnej pomoci, pri náhrade trov konania sa postupuje podľa osobitného predpisu, pričom v poznámke 15 je uvedený odkaz na § 15 zákona č. 327/2005 Z. z. a § 14a a nasl. Vyhlášky č. 655/2004 Z. z..

Uvedenými zmenami došlo k zjednoteniu rozhodovania o uplatnenej náhrade trov advokátov ustanovených za zástupcov z prostriedkov štátu a to bez ohľadu na to, či advokát bol za zástupcu ustanovený súdom podľa § 30 O.s.p. alebo určený Centrom právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z. O tejto odmene bolo oprávnené rozhodovať centrum a to postupom podľa § 15 zákona č. 327/2005 Z. z. s odkazom na § 14a a nasl. Vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Od 01.01.2010 tak došlo k zmene orgánu, ktorý je oprávnený a povinný rozhodovať o uplatnených nárokoch na trovy právneho zastúpenia ustanovených alebo určených advokátov, ako aj k zmene mechanizmu rozhodovania o uplatnených nárokoch vo vzťahu k určeniu výšky odmeny podľa § 14a a nasl. Vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ako aj k zmene vyplácania priznaných trov právneho zastúpenia.

Podľa názoru najvyššieho súdu vzniká advokátovi nárok na odmenu až potom ako bol právoplatne ustanovený alebo určený na zastupovanie účastníka konania, samozrejme a dňom, kedy došlo k vykonaniu prvého samotného úkonu v rámci poskytovania právnej služby v konaní, avšak až po právoplatnosti rozhodnutia o ustanovení. Zmena právnej úpravy týkajúca sa určenia orgánu, ktorý má

právomoc priznávať nárok na bezplatnú právnu pomoc, resp. výške tejto odmeny a spôsob rozhodovania a jej vyplácania môžu nasvedčovať tomu, že v tomto prípade sa jedná o nepravú spätnú účinnosť pravej normy (nepriamu retroaktivitu). Nepriama retroaktivita však v konečnom dôsledku nepôsobí do minulosti, pretože akceptuje stav, ktorý nastal za skôr platnej a účinnej právnej úpravy a tento stav rieši až v čase účinnosti novej právnej úpravy.

Jedinou výnimkou, kedy centrum nerozhoduje podľa tretej hlavy druhej časti, tvorí § 24e zákona č. 327/2005 Z. z., pri výklade ktorého vznikajú často nejasnosti. Ustanovenie § 24e zákona č. 327/2005 Z. z. bolo do uvedeného právneho predpisu doplnené zákonom č. 335/2012 Z. z.. Jeho účelom malo byť podľa zákonodarcu odstránenie a vyriešenie negatívneho kompetenčného konfliktu medzi súdom a centrom, ktorý nastal v súvislosti s odstránením dvojkoľajnosti v priznávaní náhrady trov právneho zastúpenia osoby v materiálnej núdzi. Do 31.12.2009 právna úprava rozlišovala prípady ustanovenia advokáta súdom a určenia advokáta centrom. Prvým krokom k odstráneniu tejto dvojkoľajnosti bola novela § 30 a § 149 ods. 2 O.s.p., na základe ktorej prešla rozhodovacia právomoc súdov rozhodovať o výške náhrady trov právneho zastúpenia advokátov ustanovených účastníkovi konania súdom, v prípade ak nebola tejto osobe náhrada trov konania priznaná, na centrum. Centrum sa tak stalo výlučným orgánom, ktorý bol oprávnený v danej veci konať.

Na základe § 24e zákona č. 327/2005 Z. z. sa rozšírila právomoc centra rozhodovať o nárokoch na trovy konania a trovy právneho zastúpenia advokátov vzniknutých pred 01.01.2010 v zmysle druhej hlavy, druhej časti Vyhlášky. Ide o § 9 až § 14 Vyhlášky. O takýto prípad v danej veci nejde, keďže žalobcovi vznikol nárok na náhradu trov až v roku 2010.

Z § 24e ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. je zrejmé, že centrum môže rozhodovať o náhrade trov právneho zastúpenia advokáta podľa druhej hlavy, druhej časti Vyhlášky č. 655/2004 Z. z. za splnenia zákonom stanovených podmienok a to, ak:

1. účastníkovi konania vznikol nárok na náhradu trov konania a
2. súd nerozhodol o náhrade trov právneho zastúpenia advokáta ustanoveného súdom do 31.12.2009
3. advokáta odkázal na centrum
4. alebo nerozhodoval o tom vôbec napriek tomu, že advokát si riadne a včas uplatnil nárok na náhradu trov právneho zastúpenia v predmetnom konaní pred súdom.

Trovy konania sú výdavky, ktoré vznikajú subjektom konania pri uskutočňovaní jednotlivých procesných úkonov počas konania. Ustanovenie § 137 O.s.p. obsahuje demonštratívny výpočet jednotlivých trov konania. Náhrada trov konania je širší pojem ako náhrada trov právneho zastúpenia. Nárok na náhradu trov konania vzniká účastníkovi občianskeho súdneho konania, ak bol vo veci úspešný a to na základe právoplatného rozhodnutia súdu o trovách konania. Uvedené ustanovenie preto nemožno aplikovať na prípade, keď súd oprávnenej osobe nárok na náhradu trov konania nepriznal.

Teda len kumulatívnym splnením vyššie uvedených podmienok je centrum oprávnené rozhodovať o náhrade trov právneho zastúpenia súdom ustanoveného advokáta podľa druhej hlavy, druhej časti Vyhlášky č. 655/2004 Z. z.. Vyššie uvedené len potvrdzuje, že centrum je oprávnené a povinné pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia advokáta postupovať (okrem výnimky uvedenej v § 24e len podľa tretej hlavy, druhej časti Vyhlášky).

Najvyšší súd považuje zdôrazniť, že ak advokát koná pred nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia centra, napriek poučeniu v dokumente označenom ako „určenie advokáta na zastupovanie oprávnenej osoby v konaní pred súdom“, či už na nátlak klienta alebo z vlastnej vôle nekoná na základe tohto rozhodnutia. Na úkony právnej služby takto vykonanej sa rozhodnutie centra nevzťahuje. Klient do nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia nie je oprávnenou osobou v zmysle zákona č. 327/2005 Z. z. Z tohto dôvodu ani pri priznávaní náhrady trov právneho zastúpenia nemôže centrum postupovať podľa tretej hlavy, druhej časti Vyhlášky. Už z názvu tejto hlavy - „paušálna odmena advokáta za zastupovanie osoby v materiálnej núdzi vyplácaná centrom právnej pomoci“ je zrejmé, že musí ísť o zastupovanie osoby v materiálnej núdzi v zmysle zákona č. 327/2005 Z. z. Na vzťah medzi touto osobou a advokátom

sa preto použijú ustanovenia zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 2455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“) a ustanovenia Obchodného zákonníka upravujúce mandantnú zmluvu. Na základe tohto centrum pri náhrade trov právneho zastúpenia nemá právo a ani povinnosť úkon právnej služby, prípadne odmenu za zastupovanie v súdnom konaní vzniknutú podľa týchto právnych predpisov priznať.

Každé súdne konanie by sa malo skončiť vydaním rozhodnutia vo veci samej alebo procesným rozhodnutím, ktorým sa konanie zastaví. Vydaním takéhoto rozhodnutia má súd povinnosť v súlade s § 151 O.s.p. na návrh rozhodnúť aj o trovách tohto konania. Na priznávanie trov právneho zastúpenia centrom nemá vplyv, akou zásadou sa súd pri riešení tejto problematiky spravoval. Či sa riadil zásadou úspechu, záujmovou zásadou alebo zásadou zodpovednosti za zavinenie alebo za náhodu. Na účely rozhodovania centra v súlade so zákonom č. 327/2005 Z. z. je rozhodujúce, či súd oprávnenej osobe, zastúpenej centrom určeným advokátom, náhradu trov konania priznal alebo nie. V prípade, ak tejto osobe náhrada trov právneho zastúpenia nebola priznaná, advokát informuje o skončení veci príslušnú kanceláriu centra a zašle jej právoplatné rozhodnutie vo veci samej. V súlade s § 15 zákona č. 327/2005 Z. z. má advokát právo po zaslaní vyúčtovania a doloženia potrebných dokladov na náhradu trov právneho zastúpenia v súlade s § 14a a § 14b Vyhlášky vyplácanú centrom. Podmienku pre takto priznávanú náhradu trov právneho zastúpenia je splnenie povinnosti advokáta riadneho a včasného uplatnenia si týchto trov konania pred súdom. Advokát je povinný uvedenú skutočnosť aj preukázať.

Na základe zisteného skutkového stavu, uvedených právnych skutočností, po vyhodnotení odvolacích námietok žalobcu, Najvyšší súd Slovenskej republiky s osvojením si argumentácie krajského súdu postupom podľa § 219 ods. 2 O.s.p. rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozsudku, a teda rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 3S/97/2013 - 45 zo dňa 19.12.2014, potvrdil ako vecne a právne správny.

O trovách odvolacieho súdneho konania rozhodol Najvyšší súd podľa § 224 ods. 1 v spojitosti s § 250k ods. 1 a § 246c ods. 1 O.s.p., podľa ktorého iba úspešný žalobca má právo na náhradu trov tohto konania, čo však v prejednáwanej veci nenastalo, a teda súd právo na náhradu trov konania žalobcovi nepriznal.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok **n i e j e** prípustný.